

HOẠT ĐỘNG CHUYỂN GIÁ TẠI TRUNG QUỐC VÀ BÀI HỌC CHO VIỆT NAM

● TĂNG THỊ BÍCH QUYÊN

TÓM TẮT:

Chuyển giá là vấn đề cần được quản lý chặt chẽ bằng những quy định hoặc bằng kiểm soát thông qua hoạt động kiểm tra thuế hoặc kiểm toán. Bài viết thảo luận về thực tiễn kiểm soát hoạt động chuyển giá tại Trung Quốc, từ đó đưa ra những khuyến nghị phù hợp nhằm quản lý hoạt động chuyển giá tại Việt Nam dựa trên những kinh nghiệm quản lý hoạt động chuyển giá tại Trung Quốc.

Từ khóa: Kiểm soát, chuyển giá, Trung Quốc.

1. Những quy định cụ thể về quản lý hoạt động chuyển giá tại Trung Quốc

Doanh nghiệp có ảnh hưởng liên kết

Quy định về quản lý thuế yêu cầu những giao dịch của các bên liên quan phải thực hiện theo nguyên lý giá chuyển nhượng độc lập. Theo đó tất cả khoản đầu tư nước ngoài và các doanh nghiệp FDI phải tập trung vào giá giao dịch sao cho phù hợp với các doanh nghiệp độc lập khác khi tiến hành so sánh với các giao dịch không kiểm soát được. Nguyên tắc giá chuyển nhượng độc lập được đặt ra phải phù hợp với các hướng dẫn của OECD và phục vụ cơ quan thuế điều chỉnh các nguyên tắc về giá để làm rõ thu nhập của người nộp thuế.

Trong quy định chống chuyển giá của Trung Quốc cũng quy định về khái niệm về các doanh

nh nghiệp có ảnh hưởng liên kết. Đây là các doanh nghiệp ảnh hưởng trực tiếp hoặc gián tiếp kiểm soát về vốn, hoạt động kinh doanh, giao dịch và mua bán, hoặc có mối quan hệ phát sinh từ lợi ích chung. Hai doanh nghiệp được coi có ảnh hưởng liên kết nếu:

- Một doanh nghiệp trực tiếp hoặc gián tiếp nắm giữ 25% hay nhiều hơn 25% cổ phiếu doanh nghiệp.

- Hoặc là bên thứ 3 trực tiếp hoặc gián tiếp sở hữu hoặc kiểm soát 25% hoặc hơn 25% cổ phần trong cả hai doanh nghiệp.

- Nợ sở hữu của một doanh nghiệp với các doanh nghiệp khác quá 50% nguồn vốn của doanh nghiệp, hoặc 10% tổng số nợ của một doanh nghiệp được bảo lãnh bởi doanh nghiệp khác.

- Hơn một nửa nhân sự hoặc ít nhất là thành viên của hội đồng quản trị được bổ nhiệm bởi doanh nghiệp khác.

- Hoạt động sản xuất và kinh doanh của doanh nghiệp dựa trên các điều khoản của doanh nghiệp khác (bao gồm cả quyền sở hữu và sáng chế công nghệ).

- Mua bán nguyên vật liệu được cung cấp hoặc kiểm soát bởi doanh nghiệp khác.

- Một doanh nghiệp phụ thuộc vào doanh nghiệp khác trong việc sản xuất và bán sản phẩm.

- Một doanh nghiệp kiểm soát hiệu quả các hoạt động sản xuất, điều hành và kinh doanh của doanh nghiệp khác, hoặc các lợi ích chung vì mối quan hệ giữa các bên.

Kiểm toán giá chuyển giao

Quy định về chống chuyển giá tại Trung Quốc quy định rằng định giá chuyển giao phải được tiến hành bởi Cục Thuế. Cách tiếp cận này đã dẫn tới vấn đề khó khăn là các cơ quan thuế không có đủ nhân sự và nguồn lực chuyên nghiệp để thực thi luật về giá chuyển giao. Thật khó cho các cơ quan thuế ở các khu vực khác nhau có thể điều hành và liên kết hiệu quả. Điều đó cũng rất khó cho Cục Thuế kiểm soát tất cả các nơi việc thực hiện thủ tục kiểm định giá chuyển giao cho hiệu quả. Trong trường hợp này, người nộp thuế cũng không rõ được các thủ tục kiểm toán và xem xét việc thực hiện các bước tiếp theo.

Quy định quản lý thuế quy định việc kiểm định giá chuyển giao có thể được tiến hành chỉ nhánh các cơ quan kiểm toán quốc tế. Cục thuế phải chấp nhận cho các cơ quan thuế địa phương cử công chức của họ thu thập thông tin và dữ liệu ngoài phạm vi quyền hạn của mình. Bắt đầu từ năm 2005, Luật Chống chuyển giá quy định rằng tất cả các cơ quan kiểm toán về thuế phải nhận được sự chấp nhận của Cục Thuế trước khi tiến hành kiểm toán giá chuyển giao. Quy định này là bước tiến quan trọng để định giá giá chuyển giao ở Trung Quốc và như là công cụ hiệu quả phục vụ cho Cục thuế để đảm bảo tính chính xác và chất

lượng khi thực hiện qui trình kiểm toán giá chuyển giao.

Thực tế cho thấy các quy định về chuyển giá giá là công cụ hướng dẫn cho các cơ quan thuế chứ không mang lại lợi ích cho người nộp thuế. Vì vậy, người nộp thuế cần phải chuẩn bị đầy đủ hồ sơ và bằng chứng thuyết phục dựa vào các quy định và dựa trên điều kiện thực tế của giao dịch diễn ra trong từng doanh nghiệp.

Chế tài phạt khi vi phạm quy định chống chuyển giá

Quy định về chống chuyển giá không quy định cụ thể điều khoản phạt, tuy nhiên yêu cầu người nộp thuế phải thanh toán bất cứ các khoản thuế bổ sung nào sau khi qui trình kiểm định giá được hoàn thành, với thời hạn quy định từ cơ quan thuế. Không thực hiện điều này có thể coi là trốn thuế và khoản phạt sẽ tính tiếp theo tỷ lệ mỗi ngày đóng thêm 5% số thuế phải đóng, hoặc từ 50% đến 500% số tiền thuế phải nộp đã đạt ra.

Người nộp thuế có thể được xem xét điều chỉnh theo cách khác. Cục Thuế đã ban hành Luật chống chuyển giá số 901 năm 2006 mà ở đó đề ra nếu doanh nghiệp không thực hiện việc điều chỉnh sổ sách theo sự điều chỉnh giá, thì khoản đó (trừ lãi suất, tiền thuế, các lệ phí phải nộp) sẽ được coi là cổ tức. Cổ tức đó sẽ không có giá trị để khấu trừ thuế nếu không phục vụ cho các doanh nghiệp đầu tư nước ngoài và các khoản đầu tư nước ngoài. Các khoản thuế khấu trừ chi trả vượt quá mức lãi suất và các lệ phí phải nộp sẽ không được hoàn lại.

Theo quy định tại Luật Chống chuyển giá của Trung Quốc thì cơ quan thuế sẽ chọn lựa một nhóm các công ty chuyển nhượng nếu các công ty đó thuộc các trường hợp sau:

- Các doanh nghiệp có hoạt động sản xuất và kinh doanh được kiểm soát bởi các doanh nghiệp liên doanh.

- Các doanh nghiệp thực hiện phần lớn các giao dịch với các doanh nghiệp liên doanh.

- Các doanh nghiệp thông báo lỗ trong thời gian dài (trường hợp liên tục trong hơn 2 năm trở lên).

- Các doanh nghiệp gần như tan rã nhưng vẫn tiếp tục mở rộng hoạt động kinh doanh.

- Các doanh nghiệp lỗ lãi thất thường.

- Các doanh nghiệp tham gia giao dịch với các doanh nghiệp liên doanh khác có vấn đề về thuế.

- Các doanh nghiệp thu nhập thấp hơn mức trung bình ngành

- Các doanh nghiệp có lợi nhuận thấp hơn doanh nghiệp trung bình khác.

- Các doanh nghiệp trả chi phí bất hợp lí cho các doanh nghiệp liên doanh khác.

- Các doanh nghiệp mà lợi nhuận sụt giảm mạnh sau kỳ thuế đảo hạn.

2. Những khuyến nghị về quản lý hoạt động chuyển giá tại Việt Nam

Tại Việt Nam, thách thức là việc tận dụng các nguồn lực hiện có và thực hiện cách tiếp cận rộng hơn và toàn diện hơn đối với chuyển giá như thiết lập các chính sách và thu thập các bằng chứng về hoạt động chuyển giá càng sớm càng tốt. Từ kinh nghiệm về quản lý hoạt động chuyển giá tại Trung Quốc, các cơ quan chức năng có thể thực hiện được thông qua các biện pháp như sau:

Thứ nhất, các cơ quan quản lý thuế Việt Nam cần phải xây dựng hồ sơ doanh nghiệp có rủi ro cao về hoạt động chuyển giá, đồng thời đánh giá, cập nhật qua các năm để thu thập bằng chứng phù hợp thực hiện ưu tiên rà soát trước đối với các doanh nghiệp kinh doanh thua lỗ trong nhiều năm hoặc không phát sinh doanh thu; các doanh nghiệp có lỗ nhưng tiếp tục đầu tư mở rộng quy mô kinh doanh; tiến hành phân tích hiệu quả hoạt động và so sánh với doanh nghiệp trong nước có cùng quy mô, vị trí... xây dựng đề cương làm việc, đề xuất đưa vào diện thanh tra, kiểm tra.

Thứ hai, một cách tiếp cận quản lý hoạt động chuyển giá là sự kết nối giữa thiết kế chính sách chuyển giá với đáp ứng những quy định về tuân thủ tại Việt Nam và phù hợp với các thông lệ quốc tế. Xây dựng cơ sở pháp lý đầy đủ và toàn diện về hoạt động chuyển giá. Hiện nay, văn bản quy định về hoạt động chuyển giá còn thiếu và

chưa toàn diện, chưa kết nối được với các thông lệ trong khu vực và quốc tế, do vậy phải ban hành nghị định, thông tư và các văn bản hướng dẫn làm cơ sở cho các đơn vị quản lý thuế tại các địa phương quản lý hoạt động chuyển giá hiệu quả hơn.

Thứ ba, cơ quan quản lý thuế cần phải xây dựng cơ sở dữ liệu tập trung về những hoạt động, những doanh nghiệp có rủi ro về hoạt động chuyển giá và kết nối dữ liệu với các địa phương quản lý các doanh nghiệp đó.

Thứ tư, cần phải liên kết dữ liệu về các doanh nghiệp, các hoạt động có thể xảy ra rủi ro về chuyển giá giữa các ngành như thuế, hải quan, kho bạc, ngân hàng thanh toán... với nhau.

Thứ năm, điều kiện thực hiện chuyển giá là có sự chênh lệch thuế suất giữa các quốc gia, chính sự chênh lệch này thúc đẩy các doanh nghiệp thực hiện hành vi chuyển giá. Vì vậy, cần thu hẹp các ưu đãi thuế. Dĩ nhiên, vì những mục tiêu nhất định, cần phải thực hiện ưu đãi thuế, song cần cân nhắc các cách thức khác để điều tiết các vấn đề kinh tế, chỉ sử dụng ưu đãi thuế trong những trường hợp đó là hình thức có lợi nhất so với các hình thức ưu đãi khác, chẳng hạn như trợ cấp, trợ giá, hỗ trợ phát triển kết cấu hạ tầng...

Thứ sáu, hoàn thiện hệ thống thông tin, dữ liệu về người nộp thuế. Có hai việc quan trọng cần làm để hoàn thiện hệ thống thông tin, dữ liệu về người nộp thuế là: Mở rộng nguồn thu thập thông tin bằng các hoạt động nghiệp vụ của các bộ phận chức năng trong cơ quan thuế mà đặc biệt là của bộ phận tình báo thuế; Đẩy nhanh tiến trình xây dựng chính phủ điện tử, đảm bảo sự kết nối và trao đổi thông tin tự động giữa cơ quan thuế và các cơ quan quản lý nhà nước khác.

Thứ bảy, chuẩn bị nguồn nhân lực với chất lượng cao nhằm phục vụ cho việc quản lý nguồn vốn đầu tư nước ngoài. Nguồn nhân sự này phải được thường xuyên cập nhật kiến thức về kinh tế, kinh nghiệm quản lý kinh tế, kinh nghiệm về hoạt động chuyển giá của các tập đoàn đa quốc gia tại các quốc gia trên thế giới ■

TÀI LIỆU THAM KHẢO:

1. Ernst & Young (2008), *Global transfer pricing survey*.
2. Pricewaterhouse cooper s Pricing knowledge network (2009).
3. Jimkillaly (2009). *Deputy commistioner of taxation, Assisting compliance and managing tax risks in the large market. Understanding ATO, approaches and perspectives*
4. *Asia tax blog and Asia tranfer pricing blog.*
5. Charles Goulding, Talor Goulding, and amelia aboff. *Ledd (2009) expand Tax savings.*

Ngày nhận bài: 23/2/2019

Ngày phản biện đánh giá và sửa chữa: 5/3/2019

Ngày phản biện đánh giá và sửa chữa: 15/3/2019

Thông tin tác giả:

ThS. TẶNG THỊ BÍCH QUYÊN

Khoa Kế toán - Trường Đại học Kinh tế Kỹ thuật Công nghiệp

TRANSFER PRICING IN CHINA AND LESSONS FOR VIETNAM

● **Master. TANG THI BICH QUYEN**

Faculty of Accounting, University of Economics
Technology for Industries

ABSTRACT:

Transfer pricing is a matter that needs to be strictly controlled by regulations or tax audit and auditing activities. This article is to discuss the current methods that China is using to control the transfer pricing in order to draw lessons for Vietnam in managing the transfer pricing.

Keywords: Control, transfer pricing, China.